

Kitörölt lapok a régi Arad történetében

– eltűntették a harcias határozatot –

1849. április 14-én a debreceni Nagytemplomban megtartott országgyűlés – élén Kossuth Lajossal – közfelkiáltással elfogadta a Habsburg-Lotharingiai uralkodóház trónfosztását, és kiadták a Függetlenségi Nyilatkozatot.

Az országgyűlési határozat és a Függetlenségi Nyilatkozat április 21-én érkezett Aradra, itt. Sztojka Döme alpolgármester azonnal összehívatta a közgyűlést a dokumentumok ismertetése és határozathozatal céljából. A tanácskozáson történekről és ennek következményeiről érdekes írásban számol be Marosi Barna az Aradi Közlönyben 1925 novemberében.

Az újságíró szerencsés volt, mert sikerült bejutnia a helyi levéltár azon részébe, amelyben a régi jegyzőkönyveket őrizték.

„Arad város hatalmas irattára mellett, egy kicsiny, csikorgó vasajtó vezet át egy keskeny szobába, és ott áll előttünk magas polcokon, porral belepve Arad város Múltja – írja az újságíró – az évszámok fakón világítanak le a vastag könyvekről. Leveszem az egyik fóliánst, a kötésből felém világít a szám: 1849, benne a tanács akkori jegyzőkönyvei. Lapozgatás közben egészen különös, furcsa felfedezést tettem, az egyik oldalon minden sor vastagon át van húzva tintával”.

Ezek tartalmazták az 1849. április 21-i ülésen történt eseményeket. Hogy mit próbáltak eltűntetni? Az ok az utókor számára nyilvánvaló: a közgyűlés olyan határozatokat hozott, amely a forradalom bukását követő önkényuralom idején nagy bajt hozhatott volna ezek elfogadóira.

Lássuk, mi is történt a közgyűlésen azon a bizonyos napon:

A 21-i tanácsülésen nemcsak elfogadták a Függetlenségi Nyilatkozatot, hanem külön levelet is küldtek az országgyűlésnek, amelyben többek között ez állt: „köszönetet mondunk a nemzet szeretetét bíró kormány elnökének, Kossuth Lajosnak pedig keblünk ernyedetlen bizalmát és szívünk legőszintébb örömét tolmácsoljuk.”

A levél szövegét nem kellett volna tintával kihúzni, hiszen az ország legtöbb városa hasonlóan nyilatkozott. A jegyzőkönyv további pontjai azonban azokat a konkrét határozatokat tartalmazták, amelyek megmutatták, hogy a város (és vezetése) szembefordul a királyság intézményével, és teljes szívvel-lélekkel támogatja a függetlenségi harcot.

A következőket fogadták el:

- a nemzeti függetlenség ünnepét hálaadó istentisztelettel ülik meg, ennek időpontja április 29.
- 20.000 forint kölcsönt vesznek fel a függetlenségi harc támogatására
- felszólítják a lakosságot, hogy mindenki tehetsége szerint harcoljon a szabadságért, a tehetősek pénzt ajánljanak fel, a fiatalok álljanak be honvédeknek.
- a tanácsosok nagy része vállalta, hogy egy jövődöbeli honvédet felöltöztet uniformisba, és biztosítja az eltartását
- ***a város címeréből és pecsétjéből maradjon ki a szabad királyi cím***

A határozat utolsó pontja nyilván a „királyi” jelző ellen irányult, s ez bizonyítja leginkább a határtalan lelkesedést, hiszen a címért évtizedeken át küzdöttek az aradiak, és ezért nagyon nagy anyagi áldozatot is hoztak. Ha ezek a döntések nyilvánosságot kapnak, az súlyos következményekkel járt volna, főként Aradon, amely köztudottan a kemény megtorlások színhelye volt. Mit tehettek tehát: a

szöveget tintával vastagon kihúzták, a jegyzőkönyvet pedig jól eldugták az irat-tárban. (Megsemmisíteni nyilván nem merték vagy nem akarták).

De nézzük a Függetlenségi Nyilatkozat és az azt megelőző Olmützi alkotmány néhány részletét.

(Ez utóbbit az Olmützben tartózkodó nemrég trónra került ifjú császár, Ferenc József adta ki a „népeinek,” kizárva ezzel minden lehetőséget, hogy megegyezzen a magyarokkal.) A függetlenségi nyilatkozat létrejöttének a dokumentumnak is köszönhető.

Részlet az Olmützi (oktrojált) alkotmányból (1849. március 4.)

1. § Az ausztriai császárság következő koronatartományokból áll:

Az Enns feletti s alatti ausztriai főhercegség-, salzburgi hercegség-, steyer hercegség-, illyriai királyságból, mely a karinthiai s, krajnai hercegség-, görcki és gradiskai hercegségi grófság-, istriai örgrófság s Trieszt városából és ennek kerületéből áll; - a tyrolai és vorarlbergi hercegségi grófság, csehországi királyság-, morva örgrófság-, felső és alsó sziléziai hercegség-; galicziai és, lodomeri királyságokból, az auschivitzai és zatori hercegségek-, s krakkói nagyhercegség-, a bukovinai hercegség, dalmát-, horvát-, s tótországi királyságokból, a horvát tengeremellék-, Fiume városa - s a hozzá tartozó kerület, a magyarországi király-

ság, erdélyi nagyhercezségből benne foglalva a Szászföldet és az ismét bekebelezett Kraszna, Középszolnok és Zaránd megyéket, Kővár vidékét s Zilah városát, a határőrvidékek és a lombárd-velencei királyságból.

2. § Ezen koronatartományok képezik a szabad, önálló, osztatlan és felbonthatlan alkotmányos ausztriai örökös monarchiát.

3. § Bécs a császárság fővárosa s a birodalmi hatalom székhelye.

4. § Az egyes koronatartományoknak önállóságuk biztosítottatik azon korlátokon belül, melyeket ezen birodalmi alkotmány megállapít.

5. § Minden népfaj egyenjogú, s minden népfajnak sérthetetlen joga van nemzetiisége és nyelve fenntartása és művelésére.

6. § A birodalom és egyes koronatartományok határait csak törvény által szabad megváltoztatni.

7. § Az egész birodalom egy vám- és kereskedelmi terület. Közbenső vámok semmi cím alatt nem hozathatnak be, s hol ilyenek a birodalom egyes részei közt jelenleg fennállanak, ezek, mihelyt lehetséges, megszüntetendők. Egyes helyek vagy területrészeknek a vámvidékből ki- és idegen területeknek abba bekebelezése a birodalmi hatalomnak tarttatik fenn.

8. § A császárság s egyes koronatartományok czimerei és színei meghagyatnak.

Részlet a Nyilatkozatból:

1. Magyarország a vele törvényesen egyesült Erdéllyel és hozzá tartozó minden részekkel és tartományokkal egyetemben szabad, önálló és független európai státusnak nyilvánítottatik, s ezen egész státus területi egysége feloszthatatlannak s épsége sérthetetlennek kijelentetik.

2. A Habsburg-Lothringeni ház, a magyar nemzet elleni árulása, hitszegése és fegyverfogása által, nemkülönben azon merény által, miszerint az ország területi épségének eldarabolását, Erdélynek, Horvátországnak, Szlavóniának, Fiaménak és kerületének Magyarországtóli elszakítását s az ország önálló státus-életének eltörlését fegyveres erőszakkal megkísérteni, evégett idegen hatalom fegyveres erejét is a nemzet legyilkolására használni nem iszonyodott. Saját kezeivel szaggatván szét úgy a Pragmatica Sanctiót, mint általában azon kapcsolatot, mely kétoldalú kötések alapján közötté s Magyarország között fennállott – ezen hitszegő Habsburgi s utóbb Habsburg-Lothringeni ház Magyarország, a vele egyesült Erdély és hozzá tartozó minden részek és tartományok feletti uralkodásból ezennel a nemzet nevében örökre kizártatik, kirekesztetik, a magyar koronához tartozó minden címek használatától megfosztatik s az ország területéről s minden polgári jogok élvezetéből számkivettetik.

Gondolom, ha én is abban a korban élek, a nyilatkozat minden pontját elfogadom.

Piroska István

Azt írta az újság. 2015. augusztus